

HOE JONGENS IN DE PROSTITUTIE BEGINNEN

Paul van Gelder

Amsterdam, 20 mei 2005

Artikel geschreven op verzoek van het **Informatiepunt Jeugprostitutie**, TransAct, Utrecht.

Dit artikel is gebaseerd op hoofdstuk 4, paragraaf 3, in: Paul van Gelder, *Kwetsbaar, kleurig en schaduwrijk. Jongens met prostitutiecontacten: een verschijnsel in meervoud*. Amsterdam: Thela-
Thesis, 1998. Voor nadere gegevens, zie de website: <http://welcome.to/b4bol>

Hoe beginnen jongens met zo'n beladen bezigheid, zeker als ze weinig ophebben met mannenseks? In de literatuur, de media en de politiek dringt deze vraag zich regelmatig op de voorgrond om dan weer te verdwijnen in de schemering.¹ In het antwoord broeit de verdachtmaking tegen ploertige heren die zich beijveren om naïeve jongetjes het circuit in te lokken. Zijn jongens beneden de 18 jaar dan worden ze veel te vanzelfsprekend voor slachtoffer gehouden. Afgaande op de steekproef van een uitgebreid veldonderzoek dat in de jaren 1995 - 1998 naar jongens in de prostitutie werd uitgevoerd in Rotterdam, Den Haag en, in mindere mate, Amsterdam is de dominante visie op beneden 18-jarige jongens met prostitutiecontacten te vooringenomen. In dit artikel zullen we bovendien zien, dat beginnende jongens niet te vangen zijn met een simpel waarom, waar en wanneer.

Op zoek naar het begin

“Ik ben op m'n 15e als het ware een beetje begonnen. Ik was met een vriend weggelopen. Per trein zijn we een tijdje naar Amsterdam gegaan. Er stond een artikel in Vrij Nederland (VN) over het Rembrandtsplein.² En toen dachten we: Nou, dat gaan we ook doen om aan poen te komen. Toen zijn we naar het Rembrandtsplein gegaan en toen zijn we ermee begonnen.”

De zo net beschreven instap van een Nederlandse dertiger oogt even onverwacht als eenvoudig. Maar het entree dat hij in 1982 op z'n 15e maakte, verliep minder abrupt dan hij deed voorkomen in dit eerste interview. Om zijn geheugen op te frissen had ik bij ons tweede gesprek het bewuste VN-artikel meegenomen. Op het zonnige bankje waar we zaten, ontbloeden al snel de herinneringsbeelden aan de jongenshut, waar hij op z'n 12e jaar met dezelfde boezemvriend kattedwaad uithaalde:

“Wij hadden een soort clubhuis onder een brug. Daar gingen we meestal na school pakjes sigaretten stiekem oproken. En daar kwamen we op gegeven moment een vent tegen, die zag ons daar altijd onder die brug. Maar dat was dus een pedofiel, die vent. Hij kwam altijd aan de overkant staan kijken naar ons. Op gegeven moment kwam die ook naar boven geklommen. Ik weet niet. Op de een of andere manier wisten we gelijk, hoe laat het was. En toen zei die vent van wil je wat verdienen? Nou, hebben we allebei toen ja gezegd. Dat was een beetje gewoon eh... een beetje mekaar aftrekken. Nou, kregen allebei

25 piek voor. Nou, zo is het eigenlijk van de eerste keer begonnen. Op gegeven moment was 't een vaste prik. Maar toen we samen wegliepen van huis, toen zijn we d'r gewoon in Amsterdam mee begonnen.”

Deze dertiger -laat ik hem Maarten noemen- was beslist niet de enige jongen met zo'n gerekte start. Eigenlijk was hij tweemaal begonnen. Eerst in dat avontuurlijke jongenshonk van zijn geboorteplaats en daarna nogal impulsief op het bekendste bisnisplein van de hoofdstad. Het weglopen van jongens uit de provincie naar de grote stad is het entree dat de Brit Mervyn Harris met zijn in 1973 verschenen studie 'The Dilly Boys' klassiek heeft gemaakt.³ Latere onderzoekers noemen nog meer verschillen in het tempo waarmee jongens afzeilen. Zo onderscheidt de Amerikaan Donald Allen een abrupte en een tragsgewijze manier, waarop zij 'op drift' raken.⁴ Maar het entree van Maarten geeft zowel onverwachte wendingen als opeenvolgende stappen te zien. Meer houvast biedt, denk ik, de indeling van zijn landgenoot David Luckenbill tussen de initiële en geregelde betrokkenheid van jongens.⁵ In gewoon Nederlands gaat het dan om het verschil tussen 'kennismaken' en 'beginnen'. Bij een andere geïnterviewde jongen -ik noem hem Peter- bestond het kennismaken uit een eenmalig contact op z'n 14e jaar. In de nacht dat hij door pa uit huis was getrapt, overkwam hem het volgende:

“Ik ben ik op m'n 14e het huis uitgetrapt. Ik liep 's nachts hier in de stad met een koffertje en ja, ik had geen geld, niks. Dus toen kwam een meneer die sprak me aan en die vroeg dus van eh... joh, wat ben je aan het doen, wil je wat drinken? Ik zeg: Nou, natuurlijk! Die had een auto, dus ik ben met die man meegegaan. En die heeft dus een beetje met me zitten praten. Op gegeven moment stelde die voor om mij te pijpen en dat soort dingen. En ik zou een pakje sigaretten krijgen en wat geld. Dus eh... ik vond dat natuurlijk hartstikke spannend. En ik heb dat gewoon allemaal laten gebeuren. Het was de eerste keer dat ik seksueel contact had met iemand.”

Na deze kennismaking verstreken er vijf jaar tot Peter besloot om van betaalde seks z'n beroep te maken. Op z'n 19e jaar begon hij 'echt', maar dan in het uitgaansleven. Behalve een sprong in de tijd maakte hij dus ook de overstap naar een andere prostitutiesoort. Tekenend voor Peter was dat hijzelf zijn entree in de prostitutie verbond aan het eenmalige contact op z'n 14e. Anders dan Maarten kwam hij uit een volksmilieu waar homoseksualiteit volstrekt taboe was. Het was ook nog zijn eerste sekscontact. Achteraf was hij doodsbenauwd, dat mensen hem voor "een vieze ruig of zo" zouden houden. Maarten groeide in een kunstenaarsmilieu op. De mannenseks in de

jongenshut leek naadloos aan te sluiten op de vrijzinnige leefstijl die hij zich in z'n puberteit eigen maakte. Pas bij de onderdompeling in het jongenscircuit van de hoofdstad ontsteeg zijn betrokkenheid het stadium van kwajongensstreken.

Gijsbert van de Lagemaat maakt ook nog onderscheid tussen het allereerste prostitutiecontact en het tijdstip dat jongens weet krijgen van zoiets als prostitutie.⁶ 'Wat niet weet, wat niet deert,' zegt het spreekwoord al. Globaal zijn er drie manieren waarop jongensprostitutie binnen het gezichtsveld van opgroeiende jongens kan komen:

- a. via de pers en media;
- b. via deelnemers aan het circuit, zoals reeds ingevoerde jongens, klanten of clubeigenaren;
- c. door er bijvoorbeeld buiten toevallig op te stuiten.

Maarten en zijn boezemvriend lezen in de trein net een artikel over jongensprostitutie in de krant (=a). Artikelen en ook erotische advertenties kunnen inderdaad nieuwsgierig maken. Toch komt elke opgroeiende jongen dit 'publiek geheim' vroeg of laat aan de weet, al was het alleen maar omdat de teevee tegenwoordig met seksuele topics bekijks trekt. Ik sprak ook geregeld jongens die waren afgegaan op het advies van deelnemers aan het circuit (=b). Op welke leeftijd jongens precies op de hoogte raken is dikwijls nauwelijks te achterhalen, omdat informatie uiterst vluchtig is. Telt, denk ik, bovenal het tijdstip waarop jongens actief bij prostitutie betrokken raken, -via een eerste kennismaking of door te beginnen in het jongenscircuit.

Zodra jongens kennismaken met prostitutie, passeren zij een grens. De typische vaagheid van het verschijnsel jongensprostitutie maakt dat veel jongens deze overgang pas achteraf doorkrijgen en duiden.⁷ Starten zij op een bekende buitenlocatie of in een club, dan staat deze grenslijn hen scherper voor de geest. Toch heb ik ook daar slechts weinig jongens gesproken, die hun toetreding tot het jongenscircuit als een soort van inwijding of 'rite de passage' beleefden.⁸ Evenals deze Nederlandse homo-jongen, die op z'n 17e in een privéhuus begon, waren zij hooguit op van de zenuwen:

"Zo'n man van het privéhuus stopte [bij een kennis thuis] een kaartje naar me toe. En dat was gelijk wat ik eigenlijk wilde. Nou, twee dagen daarna ben ik dat pand dus op gaan zoeken. Want ik had helemaal geen idee van hoe dat zou gaan eigenlijk. Of die jongens allemaal eigen kamertjes hadden... maar dat bleek dus gewoon een huiskamer te zijn met een slaapkamer. Met een paar jongens d'r in. Nou, en daar had ik ook m'n eerste klant en eh... dat staat me nog als de dag van vandaag bij. Dat was echt trillen en zo. En dat heeft

die man dus ook gezegd aan die eigenaar daarna: Wat was die jongen ontzettend nerveus!

Ja, maar het was ook m'n eerste klant."

Voor een ten volle ontwikkeld inwijdingsritueel is de jongensprostitutie, denk ik, te vluchtig en beladen. Zo betreden jongens die enkel uit nood beginnen, een te slappe bodem om zichzelf een nieuwe identiteit als 'bisnisjongen' aan te meten. Wel sprak ik jongens die na verloop van tijd alsnog van de nood een deugd maakten. Binnen het circuit klinkt 'hoer' weleens als een geuzennaam, maar wekt het woord vaak onbehagen of het werkt op de lachspieren.⁹ Inwijdingsrituelen lijken eerder vorm te krijgen op levensmomenten dat jongens uitkomen voor hun homoseksuele geaardheid of aan de dope raken.¹⁰

Bij enkele jongens uit de steekproef heb ik van nabij kunnen meemaken, hoe zij zich op het slappe koord van de prostitutie waagden. Maar bij het leeuwedeel lag dit begin in het verleden, soms zelfs diep in de jaren zeventig. Deze verdwijnende horizon vertekent eveneens de herinnering van jongens aan hun toetreding. Daarnaast wagen sommige jongens zich hooguit met één been in de prostitutie, terwijl anderen er volkomen in opgaan.

Opmerkelijk genoeg wisten eigenlijk alle geïnterviewde jongens toch wel in hun leven een begin aan te wijzen. Ongewoon is deze vraag dus niet. Maar hun verschillende beleving en hun tanende herinnering gaven mij redenen tot verder vragen. Vooral door jongens meer dan eens te interviewen leerde ik beter te begrijpen, hoe zij hun eigen begin vormgaven. Vaak kwam ik op een vroeger beginpunt uit, dan jongens aanvankelijk zeiden. Zo wekte een Marokkaanse jongen (M) de indruk, dat hij ooit bij het Centraal Station in Rotterdam zijn eerste klant had. Maar bij het interview daarna bleek hij twee jaar eerder, op zijn 18e, te zijn begonnen in een park van de provinciestad waar zijn ouders woonden:

M: Toen ging [ik met andere Marokkaanse jongens] spelen, voetballen en zo [in een park]. En één keer 's avonds, toen zit ik daar en ik zie heleboel mannetjes lopen. Kijken ze naar mij en toen merk ik, er is hier eh... wat te doen. Nou, en stond een vent in de bosjes, bij de bomen, weet je, in het donker. Zit ie met z'n pik te spelen, zag ik. Toen heb ik met hem wat gedaan.

Int.: Toen heb je wat geld gekregen.

M: Heb ik een beetje gekregen, ja. Maar niet iedereen. Ja, toen weer de volgende dag 't zelfde. Kijken en weer. Komen mannen iedere dag.

Int.: Ja, ja. Toen ben je meer gegaan.

M: Ja. En toen kon ik [dat] alleen daar doen. En één keer vertelt iemand tegen mij dat in Rotterdam beter van dit. Kun je meer verdienen. En toen een keer kom ik hier kijken, toen was het inderdaad zo.

Als beginpunt neem ik hier het eerste seksueel contact van jongens met een man in ruil voor een vergoeding, bestaande uit geld, geschenken of onderdak. Bij deze manier van meten maakt het niet uit, of jongens dan ook al het circuit instappen. Deze opvatting van 'het begin' komt ook in de literatuur het meeste voor.¹¹ Een nadeel is wel de beperking tot seksuele handelingen en het geven van vergoedingen. Deze twee vensters doen, zoals gezegd, onvoldoende recht aan de sociale dimensie van jongensprostitutie, die het sterkst situatie- en relatie-gebonden is.¹² Zo vertroebelt het zicht op 'ongeprijsde transacties', waaronder het entree van minderjarige jongens in het huiselijk circuit. Van de steekproef plaatste alleen één verkrachte jongen zijn entree in deze 'ongeprijsde voorfase'.¹³ In zijn geval heb ik het beginpunt opgerekt naar de 'ongeprijsde' transactie, waarmee hij als beginnening te maken had.

Tabel 1: Jongens naar beginleeftijd en etnische achtergrond (N=56)				
<i>Begin-leeftijd</i>	<i>Etnische achtergrond</i>			<i>Totaal</i>
	<i>Nederlands (autochtoon) Subgroep I</i>	<i>Marokkaans/ mediterraneans Subgroep II</i>	<i>Afrikaans/ Carai bisch Subgroep III</i>	
< 12 jaar	1	-	-	1
12 t/m 15 jaar	1	8	3	12
Subtotaal:				
13				
16 t/m 17 jaar	6	4	3	13
Subtotaal:				
13				
18 t/m 20 jaar	9	2	5	16
21 t/m 24 jaar	3	2	3	8
25 jaar of ouder	3	1	2	6
Subtotaal:				
30				
<i>Totaal</i>	<i>22</i>	<i>18</i>	<i>16</i>	<i>56</i>

Gegevensbron: Van Gelder (1998).

Leeftijd en prostitutiesoort

Tabel 1 laat zien, op welke leeftijd de diverse groepen jongens uit de steekproef hun entree in de prostitutie maakten. Hun gemiddelde beginleeftijd was 19,3 jaar; de mediaan was 18 jaar. De cijfers van deze veldstudie zijn niet zomaar vergelijkbaar met andere Nederlandse studies, omdat die meestal anders zijn vastgesteld. Ik doe toch een poging. Bij de jongens over wie Gijsbert van de Lagemaat (1989:95) vijftien jaar geleden schreef, heb ikzelf nagerekend dat deze mediaan ook op 18 jaar ligt. Anders dan deze veldstudie gaat het bij Van de Lagemaat voornamelijk om autochtone Nederlandse jongens. Raphaël Beth (1995:34) noemt 14 jaar als mediaan voor het entree van de jongens. Zijn survey bestond voor twee derde uit Nederlanders, in mindere mate uit Europeanen, en nog minder uit jongens van etnische minderheden (Beth 1995:19). In hun studie naar Roemeense migrantenjongens noemen Korf e.a. (1996:65) de hoogste mediaan, namelijk 21 jaar. Deze hogere begin-leeftijd heeft te maken met het feit dat jongen na hun aankomst in Nederland voor het eerst geld zijn gaan verdienen in het prostitutiecircuit.

Van de steekproef van 56 deelnemers in tabel 1 was bij dertien (=bijna een kwart) sprake van een beginpunt dat nog vóór hun 16e jaar lag. Van hen is met zekerheid te zeggen dat hun leeftijd beneden de leeftijdsgrens lag die in Nederland is toegestaan. Negen van deze jongens waren Nederlands en vier waren afkomstig uit etnische minderheden. Van de achttien Nederlandse jongens (subgroep II) is de helft vóór hun 16e jaar begonnen. Bij de zestien Afrikanen/Caraïbiërs (subgroep III) ging het om drie jongens (=bijna een vijfde). Van de 22 Noord-Afrikanen/Mediterranen (subgroep I) maakte slechts één jongen z'n entree beneden de 16. Hoe is dit verschil te verklaren? Ten eerste zijn negen van de in totaal 38 jongens pas na hun 16e jaar naar Nederland gekomen.¹⁴ Op twee na, zijn deze negen pas in Nederland met prostitutie begonnen, vaak als illegaal of asielzoeker. Géén van de Nederlanders heeft deze migratie-achtergrond. Ten tweede wordt het jongenscircuit, hoe apart ook, beïnvloed door de werking van de markt. Jongens vergelijken hun inkomsten in de prostitutie zowel met het loon van reguliere arbeid als met de opbrengst van andere irreguliere bezigheden. In de drughandel zijn vaak hogere verdiensten te behalen dan in de prostitutie. Die branche geeft hen buitendien een hogere sociale status. In de jaren negentig blijken in Rotterdam relatief veel Noord-Afrikanen hun weg in de drughandel te vinden.¹⁵ Het Centraal Station is één van de beproefde lokaties om harddrugs te bemiddelen.¹⁶ Tekenend is het volgende gesprek met een Algerijnse drugrunner (M) die daar na het royale aanbod van een seksklant naar de prostitutie was overgestapt:

Int.: En ben je al lang [met prostitutie] bezig?
M: Van de zomer pas.
Int.: Maar is toch een grote stap om zo maar te doen?
M.: Maakt mij niets uit. Als ik maar geld verdien, denk ik.
Int.: Maar ging je gewoon zo hier staan en eh...
M: Ja. Nou, ik kwam daar een man tegen, een keertje. Was ik ook aan 't runnen. En hij kwam hier, geloof ik op reis, en zei die tegen mij: Ga je mee voor eh... 300 piek. Ik dacht ja. Ben ik meegegaan. Gelijk 300 piek. Toen zei ik: Weet je, waar ze ook voor klanten staan? Hij zegt: Nou, achter Centraal. Dus ging ik daar een keertje. Nou, pakte ik allemaal klanten.
Int.: Vond je dat niet eng?
M: Nee, tuurlijk niet. Geld. Geld is de beste.

Deze Algerijn was beslist niet de enige die buiten is begonnen. Maar liefst 42 jongens (=drie kwart) van de steekproef maakten daar hun entree. Dit cijfer is waarschijnlijk vertekend door mijn betere bekendheid met het buiten-circuit.

Tabel 2: De prostitutiesoort waarin de jongens van de steekproef (N=56) zijn begonnen	
<i>Prostitutiesoort</i>	<i>Aantal jongens</i>
Buitencircuit:	42 jongens, van wie: - 'op eigen initiatief': 22 jongens (52%) - 'bemiddeld/meegenomen': 7 jongens (17%) - 'geïntroduceerd': 13 jongens (31%)
Huiselijk circuit:	4 jongens
Bedrijfsgeleide circuit (clubs):	3 jongens
Uitgaanscircuit:	3 jongens
Optreed circuit (poseren/dans, show):	2 jongens
Call-circuit (escort):	2 jongens
<i>Totaal:</i>	<i>56 jongens</i>

Gegevensbron: Van Gelder (1998).

Zoals te zien in tabel 2 zijn drie jongens van de steekproef in een club begonnen. Zij waren toen allen jonger dan 18 jaar, -het wettelijk minimum om te werken in een prostitutiebedrijf.¹⁷ Een Nederlandse twintiger (N) wist zich deze overstap nog goed voor de geest te halen:

N: Een vriend van mij was zo'n clubeigenaar. En eh... ja, ik zag dat daar best wel veel geld in omging. Verre escorts en van die soort dingen. En ik had een keer een weekend geen geld, ik denk ja, dat lijkt me te gek, weet je wel. Gewoon 'ns proberen. Nou dat weekend heb ik eh... meer dan duizend gulden verdiend. Dat was gewoon waanzinnig weet je wel. (...)

Int.: Maar hoe oud was je dan ongeveer? Weet je dat nog?

N: Niet schrikken. Ik was 15 jaar.

Int.: Nou, ik weet er nog wel meer die op die leeftijd zijn begonnen.

N: Ik vond het lekker en ik gaf overal toestemming voor. Ik deed het uit eigen wil.

Int.: Je bent gewoon zelf naar hem toe gegaan, omdat je die man goed kende. Je was bevriend met hem.

N: Ik heb het zelf helemaal naar voren gebracht. Van nou, zou ik het een keer kunnen proberen. Wel eh... niks tegen m'n vrienden vertellen want dat was taboe natuurlijk. Nou dat is allemaal stiekem gegaan. Nou, zondag kwam ik terug joh. Dikke knip. Kom op jongens we gaan effe een biertje drinken.

Int.: (grinnikt)

N: Hé hoe kom je aan al dat geld. Ja eh... zaken gedaan. Toffe gozer. Je kunt zien, het gaat goed met hem, weet je wel.

Int.: Ja, ja. Toen zat je op school eigenlijk.

N: Ja, ook nog weet je wel. Dus ja. Dat was allemaal, dat ging allemaal perfect.

Drie andere jongens maakten hun entree in een homobar of -discotheek.¹⁸ Eén van hen was een minderjarige Afro-Surinaamse gay-jongen (A). Na zijn kennismaking met het uitgaanscircuit, waar hij ook wel kwam voor het vinden van onderdak, is hij in het buiten-circuit serieus van start:

Int.: Wanneer ben je dan met bisnis en zo begonnen?

A: Ook toen ik vijftien, veertien was. Ja.

Int.: Toen ben je meteen al begonnen?

A: Ja. Toen heb ik vrienden van me [in een discotheek] leren kennen. Ik had toen een relatie met een [Nederlandse] jongen die daar kwam. En die kwam ook op het station. En die heeft me daar eh...

Int.: Een beetje uitgelegd of zo.

A: Ja.

Int.: Maar hoe deed je dat dan?

A.: Ja, ik ging gewoon vaak van huis. Toen eh... was het net uit met die vriend. Die had toen ontdekt dat ik jonger was. Ik had eerst gezegd dat ik zestien was. Maar ik was veertien. M'n moeder had het tegen hem gezegd. Toen was ik van huis weggelopen. En eh... dat was de eerste keer [op het station].

Int.: Ja.

A: Toen was ik met een man meegeweest. Toen was ik veels te gespannen. Het bier hielp helemaal niet. Toen had ie me toch 100 gulden gegeven.

Twee jongens zijn in het call-circuit gestart.¹⁹ Door de expansieve groei van de telecommunicatie in de jaren negentig bieden het call-circuit en het internet tegenwoordig de meeste groei-mogelijkheden voor jongens om met klanten kennis te maken. Zo vertelde een Nederlandse 16-jarige, hoe hij via 06-lijnen is begonnen:

“Ik zag dat nummer van 06 in de krant staan. Daar had ik vorig jaar mei of zo geloof ik, toen heb ik daar een advertentie op die lijn geplaatst. Ik heb gewoon de aanwijzingen opgevolgd en een advertentie ingesproken. En toen kreeg ik een heleboel reacties. En toen durfde ik geen van die reacties te bellen. Ik heb wel een paar keer gebeld of zo, maar dan gewoon de haak d'r op gegooid, hè. Ja, toen had ik dus nooit contact mee gehad of zo. Of iets mee te maken gehad. En toen heb ik [die man] geloof ik uhm... begin september of zo heb ik hem dus echt een keer opgebeld. Dat was dan de eerste keer dat ik dus met iemand contact heb gehad.”

Twee jongens, tenslotte, maakten hun entree in het optreed-circuit.²⁰ Onder hen was een Nederlandse jongen die begon met het poseren voor foto's, toen hij nog op de middelbare school zat:

“D'r was dus de gymleraar. Die wou eerst een paar foto's maken van één van ons voor de schoolkrant. Dat was eerst met kleding, toen zonder kleding. Een beetje geld, een beetje meer geld. Zo ga je dat spelen. Nou, dat is eigenlijk de manier waarop ik begonnen ben. Dat was met kennissen van hem en hij heb altijd netjes betaald. Dat wel. Ja, zo begint het. Het gaat steeds verder.”

In de voorgaande citaten is de wijze van eerste contactlegging alleen terloops aangegeven. De contactlegging komt nu ter sprake.

De contactlegging van beginnende jongens

Is het beginjaar van jongens al lastig te beoordelen, dan geldt dit zeker voor de contactlegging van beginnende jongens. In de literatuur komen hierover alleen de jongens aan het woord.²¹ Omdat prostitutiecontacten tot stand komen als interactie, vertroebelt al gauw het zicht op het aandeel van andere betrokkenen. Om dit probleem te ondervangen heb ik bij de jongens van de steekproef nagegaan, wie het initiatief tot de eerste contactlegging nam. Want deze invalshoek geeft een aanwijzing, of jongens al of niet uit zichzelf in de prostitutie beginnen. Voor de steekproef leverde deze aanpak de driedeling in tabel 3 op:

<i>Begin-leeftijd</i>	<i>Wijze waarop jongens zijn begonnen</i>			<i>Totaal</i>
	<i>Op eigen initiatief van de jongen</i>	<i>Geï ntroduceerd door een klant</i>	<i>Bemiddeld/meegenomen</i>	
Beneden 16 jaar	-	7	2	9
Beneden 18 jaar	10	2	5	17
18 jaar of ouder	18	7	5	30
<i>Totaal</i>	<i>28</i>	<i>16</i>	<i>12</i>	<i>56</i>

Gegevensbron: Van Gelder (1998).

a. *'Op eigen initiatief'*:

28 (=de helft) van de 56 jongens namen zelf het initiatief tot het eerste contact. Zo zagen we hierboven, hoe een Nederlandse jongen zelf een oproep insprak op een 06-lijn.

b. *'Geï ntroduceerd'*:

bij zestien (=rond drie tiende) van alle jongens ging het initiatief tot hun eerste betaalde sekscontact uit van een klant. Door deze klant werden zij aldoende geïntroduceerd in de jongensprostitutie of daartoe overgehaald.²²

c. *'Bemiddeld/meegenomen'*:

Bij twaalf (=ruim een vijfde) van alle jongens ging het initiatief uit van een reeds werkende jongen of een andere insider. Of zoals een Marokkaanse jongen zei: "Iemand heeft mij daarnaar meegenomen, ook een Marokkaan."

Van de twaalf ‘bemiddelde’ jongens waren er tien Noordafrikaans/Mediterraans. Zij vormen bijna de helft van subgroep I. In subgroep II en subgroep III betreft het slechts een enkeling. Deze netwerkende manier van contactleggen onder Noord-Afrikanen krijgt in de literatuur veel aandacht.²³ In de pers en de media verschijnen ook geregeld berichten over Marokkaanse jongens die via-via bij ‘pedofiele’ mannen aan huis komen.²⁴ Van de steekproef bleken vier jongens, allen Noordafrikaans/Mediterraans, in dit huiselijk circuit begonnen te zijn. De opzet van dit boek is te breed om uitvoerig uit te wijden over dit huiselijk circuit. Zonder mogelijke misstanden te willen bagatelliseren doet de herrie rond mannen aan huis overdreven aan. Het buiten-circuit heeft duidelijk de laagste drempel voor jongens om te starten en voor klanten om jongens aan te spreken.²⁵ Zojuist kwam al ter sprake, dat 42 jongens van de steekproef hun entree buiten maakten. Zes van de tien ‘bemiddelde’ Marokkanen zijn door landgenoten meegenomen naar een buitenlokatie, zoals het station.

Het contrast tussen thuis en buiten is ook zichtbaar bij geïnterviewde klanten met een voorliefde voor opgroeiende jongens. Aan de ene kant van het spectrum bewegen zich mannen, die jongens aan huis ontvangen. Meestal gaat het om min of meer vriendschappelijke contacten met buurtjongens, die samen of in hun eentje langskomen. De bezoekerskring breidt uit en wijzigt zich naargelang de ene jongen de ander meeneemt. Hoeveel en welke jongens binnenkomen is sterk afhankelijk van de persoonlijke voorkeur en houding van de betrokken mannen. Of het komt tot seksueel contact laten zij afhangen van het karakter van de jongen en hun eigen interesse. Ik heb ook een man leren kennen, die veel Marokkaanse jongens aan huis kreeg zonder enige seks: “Wat hebben die jongens mij te bieden?” Hij toonde zich gastvrij om jongens een eigen plek te geven en had vroeger een baan waarin hij ook met jongens werkte. Maar omdat hij alleen woonde, zagen de meeste jongens hem wel als ‘zamel’. Deze mannen thuis spreken zelf beslist niet van ‘prostitutie’, zo is mijn ervaring. Zij benadrukken eerder het vriendschappelijke van hun contacten. Onder hen was een man (K) die zichzelf ‘pedofiel’ noemde:

K: Kijk, ik ben nooit naar vriendjes eh... op jacht geweest of ja, zo noemen ze dat, hè?

Int: Ja.

K: Een beetje op de kermis of flipperhallen of weet ik allemaal wat. Maar dat kan ik ook niet. Zodra ik daar kom, ik heb het wel eens gedaan, hè, daar rondgelopen en dingen. Ja, da's leuk want je ziet heel wat moois ook rondlopen nog. Dan na een kwartier, dan walg ik van mezelf. Dan ben ik acuut weg. En eh... prostitutie dat heb ik nooit gewild. Nooit.

Int: Maar wanneer is iets prostitutie?

K: Nou ja, als het seks voor geld is.

Int: Dat dat heel duidelijk eh...

K: Ja. Dat heb ik nooit voor mij gewild, nee. Dat eh... nee, daar begin ik niet aan. Puur...
Voor mij is de vriendschap belangrijker.

Is er in deze huiselijke contacten sprake van seks dan kan het gaan om 'ongeprijsde' transacties, dus zonder dat er geld wordt betaald. Maar dat hangt sterk af van de hoofdrolspelers en de situatie.

Aan de andere kant van het spectrum houden zich mannen op, die opgroeiende jongens op straat aanspreken en hen voor korte tijd mee naar huis nemen of in de auto met hen 'rommelen'. Deze mannen brengen hun contacten willekeurig ergens tot stand. Of anders zoeken zij gericht op bekende prostitutielokaties als het station. Dit opzoeken doen zij ook wel op plaatsen met veel jong volk, zoals nachtelijke party's, amusementshallen of recreatie- en sportterreinen. Want daar zijn haast altijd wel jongens te vinden, die in zijn voor een slaapplek, een ritje in de auto, en wellicht meer. Ook deze buiten opererende mannen geven de voorkeur aan opgroeiende jongens die niet 'in het circuit' zitten. Aan seks willen zij liever geen geld uitgeven. Zonodig zullen zij wel met iets over de brug komen. Soms met weinig, soms met meer, maar zeker niet met grote bedragen.

Voorts bieden advertenties en 06-lijnen, dus het call-circuit, interessante mogelijkheden aan mannen om contact te leggen met opgroeiende jongens, ook zonder dat de ouders hiervan op de hoogte zijn. Hiervan gaf ik reeds voorbeelden.²⁶

Van de Nederlandse en van de Afrikaanse/Caraïbische jongens uit de steekproef is rond tweede derde 'op eigen initiatief' begonnen. Vergeleken met de andere jongens stapten zij het meest bewust de prostitutie in. Zo bleken Noordafrikaanse/Mediterraanse 'bemiddelaars' de door hen meegenomen jongens lang niet altijd in te lichten over de seks. Of anders hielden zij hen voor, dat ze homo's geld afhandig maakten. Zo was een Marokkaanse deelnemer (M) op z'n 17e naar het CS meegenomen zonder ergens van te afweten:

Int: Hoe ben je [op het station] begonnen? Weet je dat nog?

M: Ja, ik was gewoon met een jongen meegegaan. En ik wist het echt niet eens wat daar gebeurde. Dat heb ik nooit geweten. En d'r reden daar auto's en ik stond daar en toen eh...

Int: Maar had die jongen ook niks gezegd?

M: Nee, hij zei niets. Dat vond ik ook zo raar. Ik zeg tegen hem: Maar kun je dat niet van tevoren vertellen dan? Hij zegt: Ja, ja, ja. En ik zag iedereen naar me kijken. Je weet hoe iedereen daar langsrijdt en zo. Ik denk: Nou, wat staan die mensen naar me te kijken? En toen pas vertelt ie van eh... er worden hier eh... ja, jongens opgepikt en zo, weet je. En ja, toen was het te laat. Nou. Ik denk, ik ben er toch nou.

Int: Dan gaan we dat maar proberen.

M: Ja, ja. En sindsdien ja, kom ik wel vaak.

Int: Je doet er heel gemakkelijk over. Was het ook makkelijk in het begin?

M: Nou nee, makkelijk was het niet. Het was eh... ja, wennen eigenlijk ja. Een beetje zenuwachtig en zo. Ja, je weet niet met wie je meegaat en zo. Het is altijd een beetje uitkijken, natuurlijk.

Het meest opmerkelijk vond ik wel de jongen, die op z'n 14e jaar door een oudere broer naar het station was meegetroond "om geld te verdienen". Eenmaal in huis bij zijn eerste klant begreep hij pas, hoe de vork in de steel zat:

“Op gegeven moment ging ik met m'n broer naar Centraal. Toen was ik gewoon 14 jaar of zo. Iets voor m'n 15e was dat, zo. Hij zei tegen mij: Wil je geld verdienen? En toen zei ik van ja, ik wil geld verdienen. Toen ben ik heen gegaan. Maar ik wist niet wat hij bedoelde. En toen heeft een man me daar in de auto gezet. Zei die man tegen mij van heb je zin in? Ja, ik denk van gewone werk. Dus ik zeg van gewoon ja. Toen ben ik uhm... met hem meegegaan. Maar ik weet niet, wat hij met m'n broer heb afgesproken. Hij heeft me naar zijn huis gebracht. Toen moest ik van hem douchen. Ging ik douchen. Nou, toen zei die tegen me van: Kom dan! Ik zei tegen hem van: Wat bedoel je? Ja, kom even zitten. Dus ik ging zitten. Toen heeft ie me uitgetrokken en hing ie gewoon aan m'n lul. Nou, ik weet niet, wat ik moet doen, want ik was bang. Ik was jong en klein. Dus ik liet het helemaal toe. Toen bracht hij me weer terug naar Centraal. En toen kreeg ik van hem 75 gulden.”

Behalve door bemiddeling zijn er ook Noordafrikaanse/Mediterraanse jongens (subgroep I) op een andere manier begonnen. Bij zeven jongens (=drie tiende) begonnen 'op eigen initiatief', terwijl de overige vijf (=één tiende) werden 'geïntroduceerd' door klanten.

Rest de vraag: In hoeverre zijn er binnen de steekproef jongens door klanten of anderen overgehaald tot prostitutie, terwijl hun leeftijd onder het wettelijk minimum lag? Van de zestien

door klanten ‘geïntroduceerde’ jongens uit de steekproef waren er zeven (=minder dan de helft) op dat moment jonger dan 16 jaar. Vier van deze zeven, vóór hun 16e jaar ‘geïntroduceerde’ jongens waren Nederlands, twee Afrikaans/Caraïbisch en één Noordafrikaans/Mediterraans. Over dit begin zijn hierboven al diverse jongens aan het woord gekomen. Van de twaalf ‘bemiddelde’ jongens waren er twee onder de 16 jaar. Bij elkaar gaat het dus om negen (=bijna een zesde) van de 56 jongens uit de steekproef. Dat is dus een zichtbaar cijfer. Bovendien zijn tien jongens, dat is bijna de helft van de 22 jongens die ooit in een prostitutiebedrijf werkten, hierin begonnen terwijl zij jonger dan 18 jaar waren, -het wettelijk toegestane minimum voor deze sector. Van de tien jongens die beneden de 18 jaar in een club of privéhuus begonnen, waren er zes Nederlands en vier Noordafrikaans/Mediterraans.

Seksuele oriëntatie en eerste prostitutiecontact

In tabel 4 zijn de jongens uit de steekproef onderverdeeld naar hun seksuele oriëntatie en de wijze waarop hun eerste prostitutiecontact tot stand kwam.

Tabel 4: Jongens naar seksuele oriëntatie en wijze van eerste contactlegging (N=56)			
<i>Wijze van eerste contactlegging</i>	<i>Seksuele oriëntatie</i>		<i>Totaal</i>
	<i>51-100% op vrouwen</i>	<i>50-100% op mannen</i>	
‘Op eigen initiatief’ :	15 jongens	13 jongens	28 jongens
‘Geïntroduceerd’ :	11 jongens	5 jongens	16 jongens
‘Bemiddeld’ :	7 jongens	5 jongens	12 jongens
<i>Totaal</i>	<i>33 jongens</i>	<i>23 jongens</i>	<i>56 jongens</i>

Gegevensbron: Van Gelder (1998).

Van alle 56 deelnemers gaven 33 jongens (=drie vijfde) zelf aan overwegend (51% - 100%) op vrouwen te vallen. De overige 23 jongens noemden zich biseksueel (50%M/50%V) òf ze voelden zich overwegend (51%-100%) aangetrokken tot mannen. De associatie met homoseksualiteit en met prostitutie legt ook in Nederland nog steeds een dubbel zwaar stigma op jongensprostitutie als sociale bezigheid. Voor jongens die opgroeien in een homo-vijandige opvoedingsomgeving – waarvan nogal eens sprake is bij migrantenjongens- blijkt de prostitutie soms een uitweg te

bieden aan hun (homo)seksuele gevoelens. De achterliggende rechtvaardiging van deze jongens is dat ze de mannenseks niet voor de lust maar voor het geld doen.²⁷

Voor de klanten speelt, naast de leeftijd, ook de seksuele oriëntatie van een jongen een rol in de contactlegging met jongens. Terwijl sommige klanten speciaal op zoek gaan naar ‘opgroeïende’ jongens, geven anderen de voorkeur aan ‘hetero-types’ vanwege hun mannelijke uitstraling. Van de zestien door klanten ‘geïntroduceerde’ jongens zeiden er maar liefst elf (=zeven tiende) seksueel op vrouwen te zijn georiënteerd. Bij deze elf jongens ging het initiatief dus niet van henzelf uit. De ‘hetero-gerichte’ kooplust van klanten is mede ingegeven door een gevoelde schaarste in het bestaande aanbod van jongens. Zo ik heb buiten-zoekende klanten regelmatig horen klagen, dat er zo weinig jongens nieuwe jongens aanwezig waren: “Wat is het stil hè.” In het prostitutiecircuit ben ik echter ook geregeld vrouw-gerichte jongens tegengekomen, die in de prostitutie hun kans schoon zagen om mee te eten uit een irreguliere ruif zonder strafbaar te zijn. Van de 28 vrouw-gerichte jongens uit de steekproef bleken er maar liefst vijftien (=ruim de helft) ‘op eigen initiatief’ begonnen te zijn.

Noten

1. Zie o.a. Harris (1973); Lloyd (1979), Luckenbill (1985), Weisberg (1985), West (1992:61-79). Voor Nederland, zie o.a. Van Gelder (1995); Horn e.a. (2001); Korf e.a. (1996:64-69); Van de Lagemaat (1989: 81-101); Tjoelker (1996).
2. Bedoeld wordt het VN-artikel van Dulmers & Abrahams (1982).
3. Harris (1973). De benaming ‘Dilly’ verwijst naar Picadilly Circus in Londen. Zie ook paragraaf 4.1. in Van Gelder (1998).
4. Allen (1980:414).
5. Luckenbill (1985).
6. Van de Lagemaat (1989).
7. Zie o.a. paragraaf 2.3. en paragraaf 3.4. in Van Gelder (1998).
8. Voor een nadere uitwerking van het begrip ‘passage-ritueel’ (‘rite de passage’), zie Van Gennep (1960).
9. Zie ook 3.2.
10. Zie o.a. Zoja (1989). Zie ook Van Gelder & Sijtsma (1988).
11. Bij de verkrachting van deze jongen was geen sprake van ‘seks-voor-geld’-contact. Maar hijzelf zag in die ingrijpende gebeurtenis wel het beginpunt voor zijn latere, actieve betrokkenheid bij jongensprostitutie.
12. Zie o.a. Luckenbill (1985).
13. Over het onderscheid tussen de seksuele, de economische, en de sociale dimensie van jongensprostitutie, zie paragraaf 1.4. in Van Gelder (1998).
14. Vergl. ook Korf e.a. (1996).

15. Zie o.a. Engbersen e.a. (1995:77); Van der Torre (1996). In de jaren tachtig kwamen Afro-Surinamers in Rotterdam eerder in de publiciteit vanwege hun betrokkenheid bij drugverkoop, zie Buiks (1983). Zie ook paragraaf 4.4. in Van Gelder (1998)
16. Zie ook paragraaf 2.1. en 3.2. in Van Gelder (1998).
17. Twee van hen zijn Nederlands en één Noordafrikaans/Mediterraans. Naast deze drie jongens hebben
18. Twee van hen zijn Afrikaans/Caraïbisch en één is Nederlands.
19. Beiden zijn Nederlands.
20. De ene is Nederlandse, de ander Afrikaans/Caraïbisch.
21. Zie o.a. Van de Lagemaat (1989); Allen (1980); Luckenbill (1985).
22. Kregen jongens slechts van iemand het advies om te beginnen waarna zij de daad bij het woord voegen, dan beschouw ik dat niet als een introductie en ook niet als een bemiddeling. Zij nemen dan immers zelf de stap, dus het initiatief.
23. Zie o.a. Geertz (1979); Van Gelder & Sijtsma (1990); Van Gelder & Lamur (1993); Van Gemert (1998).
24. Zie Coppes e.a. (1997:42-44); Commissie Marokkaanse Jeugd (1998:15-16); Werkgroep Kinderporno en Kinderprostitutie in Nederland (1998:26).
25. Zie paragraaf 3.3. in Van Gelder (1998).
26. Zie paragraaf 3.1. en 4.1. in Van Gelder (1998).
27. Van Gelder (2000).

Literatuurverwijzing

- Allen, (1980) Young male prostitutes. A psychological study. *Archives of Sexual Behavior*, 9 (5): 399-426.
- Beth, Raphaël (1995) *Onderzoek naar persoonlijkheidsprofielen van jongens in de prostitutie*. Amsterdam: doctoraalscriptie. Vakgroep Pedagogiek, VU.
- Buiks, Peter (1983) *Surinaamse jongeren op de Kruiskade*. Deventer: Van Loghum Slaterus.
- Commissie Marokkaanse Jeugd (1998) *Samen vol vertrouwen de toekomst tegemoet. Perspectieven voor de Marokkaanse jeugd in de Nederlandse samenleving in de XXIe eeuw*. Utrecht.
- Coppes, Rosan, Flora de Groot & Aelx Sheerazi (1997) *Politie en criminaliteit van Marokkaanse jongens*. Deventer: Gouda Quint.
- Dulmer, Robert Edwin & Frits Abrahams (1982) 'Ik zou wel uit dit leven willen maar het probleem is dat ik aan dat geld verslaafd ben.' *Vrij Nederland*, Jrg 43: 02-10-1982 en 09-10-1982.
- Engbersen, Godfried, Joanne van der Leun & Paula Willems (1995) *Over de verwevenheid van illegaliteit en criminaliteit*. Utrecht: Vakgroep Algemene Sociale Wetenschappen, RUU.
- Geertz, Clifford (1993) *Local knowledge*. Londen: Fontana Press.
- Gelder, Paul van & Humphrey E. Lamur (1993) *Tussen schaamte en mannelijkheid. Seksuele relaties en beschermingsgedrag van Marokkaanse mannen*. Amsterdam: Spinhuis.
- Gelder, Paul van (1995) *Tussen bisnis en taboe*. Amsterdam: Spinhuis.
- Gelder, Paul van (1998) *Kwetsbaar, kleurig en schaduwwijk. Jongens in de prostitutie: een verschijnsel in meervoud*. Amsterdam: Thela-Thesis.
- Gelder, Paul van (2000) Streetwise and stigmatized. Street-based ethnography among male hustlers in three Dutch cities. *Focaal* 36, pp. 17-30.

- Gelder, Paul van & Jelle Sijtsma (1990) *'Ik wil een smalle weg volgen.'* *Sociale risico's en kansen onder werkloze Marokkaanse jongens in Den Haag.* Den Haag: Regionaal Centrum Buitenlanders.
- Gemert, Frank van (1998) *Ieder voor zich. Kansen, cultuur en criminaliteit van Marokkaanse jongens.* Amsterdam: Spinhuis.
- Gennep, Arnold van (1960) *The rites of passage.* Londen: Routledge & Kegan Paul.
- Harris, Mervyn (1973) *The Dilly boys.* Rockville: New Perspectives.
- Horn, Joan E. van, Ruud A.R. Bullens, Theo A.H. Doreleijers & Mathias Jäger (2001) *Aard en omvang seksueel misbruik en prostitutie minderjarige allochtone jongens.* Amsterdam: Forensische Diagnostiek (FORA), Vrije Universiteit (VU).
- Korf, Dirk J., Ton Nabben & Madelon Schreuders (1996) *Roemeense trekvogels.* Amsterdam: Thesis.
- Lagemaat, Gijsbert van de (1989) *Jongensprostitutie. Carrières en levensstijlen.* Amsterdam: Mr. A. de Graaf Stichting.
- Lloyd, Robin (1979) *Playland. A study of human exploitation.* Londen: Quartet Books.
- Luckenbill, David F. (1985) Entering male prostitution. *Urban Life*, 14 (2): 131-153.
- Tjoelker, Gert (1996) *'In the shadow boy meets men.'* *Minderjarige jongens in de prostitutie.* Utrecht: TransAct.
- Torre, Edward van der (1996) *Drugstoeristen en kooplieden.* Arnhem: Gouda Quint.
- Weisberg, D. Kelly (1985) *Children of the night.* Lexington (Mass.): Lexington Books.
- Werkgroep Kinderporno en kinderprostitutie in Nederland (1998) *Kinderporno en kinderprostitutie in Nederland, de stand van zaken.* Utrecht: TransAct & Child Right.
- West, D.J. (1992) *Male prostitution. Gay sex services in London.* Londen: Duckworth.
- Zoja, Luigi (1989) *Drugs. Addiction and initiation.* Boston: Sigo.